

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та психології

Косенко К.А.

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до організації самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
освітньо-професійної програми спеціальності 053 Психологія»
денної та заочної форм навчання

Одеса 2024

Рекомендовано навчально-методичною радою Міжнародного гуманітарного університету протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Укладач

Косенко К.А. – доктор медичних наук, професор кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету

Рецензенти:

Мелечнук Н.І. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету

Саннікова О.П. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Навчально-методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Загальна психологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Одеса: МГУ, 2024. 48 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Очікувані результати навчання	4
Тематичний зміст навчальної дисципліни	7
Структура навчальної дисципліни	10
Теми практичних занять та методичні рекомендації до підготовки	13
Завдання до самостійної роботи та методичні рекомендації до їх виконання	27
Приклад тестових завдань для самоперевірки	36
Питання до підсумкового контролю	42
Форми підсумкового контролю успішності здобувачів	44
Критерії оцінювання	45
Перелік рекомендованої літератури	47

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації розроблені для вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія» здобувачами вищої освіти, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», на кафедрі педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету.

Методичні рекомендації покликані забезпечити професійну компетентність майбутніх спеціалістів шляхом глибокого оволодіння знаннями з питань змісту основних психологічних понять, сучасних методів пізнання психіки людини, методів дослідження психічних явищ та процесів.

Методичні рекомендації містять плани практичних занять, завдання для виконання під керівництвом викладача та самостійної роботи студентів, питання для самоконтролю, описові та творчі завдання, проблемні ситуації для самостійної роботи з курсу, тематику навчально-дослідних завдань, список рекомендованої літератури, перелік екзаменаційних питань.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія» є підготовка фахівців спеціальності 053 «Психологія» за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-професійною програмою «Психологія»; усвідомлення місця загальної психології в системі наук та її методологічних основ; ознайомлення з базовими поняттями; формування уявлення про психічну активність як засіб відображення та перетворення навколишнього світу; аналіз закономірностей функціонування психіки.

Основними **задачами** дисципліни є: формування навичок пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей; закономірностей процесів становлення, розвитку й соціалізації особистості, розвитку соціальної групи; розуміння предметної області та професійної діяльності в команді та на рівні міжособистісної взаємодії, розпізнавання психологічних проблем та пропонування шляхів їх розв'язання.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія» здобувачі повинні:

знати:

- предмет і завдання психології, її зв'язок з іншими науками; основних методологічних принципів і методів дослідження психіки;
- особливості психічного відображення дійсності;
- природу і сутність психіки людини;

- психічні процеси, стани та властивості особистості;
- рушійні сили психічного розвитку особистості;
- основні характеристики соціальних груп;
- основні закономірності міжособистісного спілкування та взаємопізнання;
- індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності) та можливості впливу на їхній розвиток;
- зміст, структуру і види діяльності та поведінки особистості.

уміти:

- використовувати психологічні методи вивчення особистості та колективу;
- аналізувати психічні процеси, стани та властивості особистості;
- розкривати зміст основних психологічних понять, давати їх визначення;
- використовувати теорії особистості для аналізу її психологічної структури та психологічних особливостей;
- проводити аналіз процесу міжособистісної взаємодії;
- застосовувати одержані знання в практичній діяльності, вирішувати психологічні завдання.

володіти навичками:

- пояснення психологічного змісту та механізмів становлення і розвитку різних форм прояву психіки;
- організації дослідження психічних явищ відповідно до методологічних принципів психології;
- застосування методів діагностики психічних процесів, станів, властивостей особистості та вміти інтерпретувати отримані дані.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Процес вивчення навчальної дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні з рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Клінічна психологія: загальна характеристика галузі

Предмет та завдання клінічної психології. Розділи клінічної психології: патопсихологія, нейропсихологія, психосоматика, психологія розладів особистості, неврозологія, психогігієна, психопрофілактика та інші. Завдання клінічної психології у сфері освіти. Завдання клінічної психології у сфері охорони здоров'я. Завдання клінічної психології у соціальній сфері. Етика в клінічній психології. Етичні моделі – модель Гіпократата, модель Парацельса, деонтологічна модель, біоетика.

Історія становлення клінічної психології. Історичний процес формування та розвитку клінічної психології: розвиток клінічної психології в ХІХ-ХХ ст. за рубежом (В. Вундт, Л. Уітмер, Е. Крепелін, Т. Рібо, Е. Кречмер, П. Жане, З. Фройд та ін.); розвиток вітчизняної клінічної психології. Сучасні проблеми клінічної психології Україні та за кордоном. Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 р.

Тема 2. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології

Поняття норми в клінічній психології, види норми. Патологія та розлад в клінічній психології: співвідношення понять. Критерії психічного розладу. Зміст поняття «здоров'я» в клінічній психології. Негативне, позитивне, загальне визначення здоров'я. Критерії психічного здоров'я за ВООЗ. Рівні психічного здоров'я. Розуміння хвороби у клінічній психології. Конструкт хвороби. Біомедична та біопсихосоціальна модель хвороби. Поняття «інвалідність» як крайня форма патології. Класифікації розладів психіки та поведінки (МКХ-10, DSN-V). Симптоми та синдроми психічних розладів. Патопсихологічні реєстр-синдроми: шизофренічний, афективно-ендогенний, олігофренічний, екзогенно-органічний, ендогенноорганічний, особистісно-аномальний, психогенно-психотичний, психогенно-невротичний.

Тема 3. Методологія та основні методи клініко-психологічного дослідження

Нозологічна та описово-феноменологічна парадигми діагностики хвороби. Діагностичні принципи-альтернативи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів. Мета та основні завдання клініко-психологічного дослідження. Структура клініко-психологічного дослідження. Особливості проведення клініко-психологічного інтерв'ю. Метод аналізу

історії життя особи (анамнез). Суб'єктивний та об'єктивний анамнез. Метод спостереження за поведінкою особи в клінічній психології. Метод генеограми у клінічній психології. Поняття про клініко-психологічний експеримент.

Тема 4. Основи психосоматики

Поняття про психосоматику. Принципи концепції специфічності за Ф. Александером. Психосоматичні взаємовпливи та захворювання: визначення поняття «психосоматична медицина»; порушення та захворювання із домінуванням у етіопатогенезі психічних факторів; порушення та захворювання із домінуванням у етіопатогенезі соматичних факторів; істероконверсійні та соматоформні розлади (розлади відчуттів, психовегетативний синдром, синдром панічних атак, порушення харчової поведінки). Специфічні психосоматичні розлади («чікагська сімка»): бронхіальна астма, виразка шлунку та 12-палої кишки, гіпертонічна хвороба, ревматоїдний артрит, виразковий коліт, атопічний нейродерматит, цукровий діабет. Роль емоційних факторів у виникненні хвороби. Концепція профілю особистості. Зміна психічної діяльності при хронічних соматичних захворюваннях. Механізм «замкненого кола». Поняття «психосоматичного циклу». Психосоматичні аспекти болю. Загальнобіологічне значення болю. Дослідження Анохіна, Ананьєва, Бічера, Беркенбліт, Енгеля та ін.

Тема 5. Психологія хворого та лікувального середовища

Психологія хворого. Медико-психологічні особливості сучасного хворого. Суб'єктивна та об'єктивна важкість захворювання. Поняття про внутрішню картину хвороби. Складові внутрішньої картини. Типи хвороб за їх значенням для особи та відповідні реакції на звістку про хворобу (за З.Д. Ліповскі). Типи психологічного ставлення до хвороби (за А. Лічко, М. Івановим). Форми поведінки особи залежно від психологічної реакції на звістку про хворобу (агравация, симуляція, дисимуляція). Поняття стигми, психологічні підходи до подолання стигматизації. Психологічні особливості лікувального середовища. Поняття про госпіталізм. Психологія медичного працівника. Комунікативні компетентності лікаря. Професійні психічні деформації медичного працівника. Ятрогенія. Особливості взаємовідносин між хворими в лікувальному закладі.

Тема 6. Спеціальна клінічна психологія

Психологія хворих кардіологічного профілю. Зміни психіки у пацієнтів із захворюваннями шлунково-кишкового тракту. Психологічні особливості хворих ендокринологічного профілю. Психологічні особливості осіб із

захворюванням органів дихання. Специфіка діяльності клінічного психолога в терапевтичному відділенні. Психологія хворих з акушерською та гінекологічною патологією. Специфіка діяльності клінічного психолога в гінекологічному відділенні. Психологія хворих в доопераційний та післяопераційний період. Специфіка діяльності клінічного психолога в хірургічному відділенні. Психологія хворих з інфекційними захворюваннями. Специфіка діяльності клінічного психолога в інфекційному відділенні. Психологія хворих з косметичними дефектами та дефектами органів чуття. Специфіка діяльності клінічного психолога в дерматологічному відділенні. Психологія хворих з онкопатологією. Специфіка діяльності клінічного психолога з важкими хворими. Психологія хворих з психічним розладами. Специфіка діяльності клінічного психолога в психіатричній лікарні.

Тема 7. Вікова клінічна психологія

Соціальні та біологічні складові нормального та аномального розвитку людини. Розлади психіки і поведінки в немовлячому та ранньому віці (за В. Ковальовим, Д. Ісаєвим). Ознаки розладів спектру аутизму. Ознаки синдрому дефіциту уваги з гіперактивністю. Ознаки страху у дітей. Психічні та психосоматичні розлади у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Розлади поведінки у підлітків. Психопатологія юності. Розлади психіки в період дорослості, осіб похилого та старечого віку.

Тема 8. Основи психології здоров'я. Психогігієна та психопрофілактика у клінічній психології

Психологічні механізми, що забезпечують здоров'я особи. Психічне та психологічне здоров'я: співвідношення понять. Риси психологічно здорової особи (за К. Роджерсом). Поняття про внутрішню картину здоров'я. Особливості «врівноваженої» людини. Психогігієна у клінічній психології. Методи психогігієни. Психогігієна хворого та медичного працівника. Поняття психопрофілактики. Етапи психопрофілактики (первинна, вторинна, третинна). Види психопрофілактики. Універсальна та вибіркова психопрофілактика. Психопрофілактика психічних розладів.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Клінічна психологія: загальна характеристика галузі	15	2	2	11	15	2	-	13
Тема 2. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології	15	4	4	7	15	2	-	13
Тема 3. Методологія та основні методи клініко-психологічного дослідження	15	4	4	7	15	2	1	12
Тема 4. Основи психосоматики	15	2	2	11	15	-	1	14
Тема 5. Психологія хворого та лікувального середовища	15	4	4	7	15	-	1	14
Тема 6. Спеціальна клінічна психологія	15	4	4	7	15	-	1	14
Тема 7. Вікова клінічна психологія	15	4	4	7	15	-	1	14
Тема 8. Основи психології здоров'я. Психогігієна та психопрофілактика у клінічній психології	15	4	4	7	15	-	1	14
Усього годин	120	28	28	64	120	6	6	108
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН								

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ

Тема 1. Клінічна психологія: загальна характеристика галузі

План:

1. Предмет, завдання та структура клінічної психології.
2. Зв'язки клінічної психології з іншими науками.
3. Методологічні принципи клінічної психології.
4. Етика в клінічній психології.

Питання для самоконтролю:

1. Що є предметом клінічної психології?
2. Які основні завдання цієї галузі?
3. Назвіть основні напрямки (розділи) клінічної психології.
4. Які функції виконує клінічний психолог у сфері охорони здоров'я?
5. У чому полягає етична відповідальність клінічного психолога?
6. Які моделі етики застосовуються в клінічній психології?
7. Які особливості розвитку клінічної психології у XIX–XX ст.?
8. Хто з вчених зробив значний внесок у становлення клінічної психології?
9. Які сучасні проблеми стоять перед клінічною психологією в Україні?
10. У чому полягає зміст Концепції розвитку психічного здоров'я в Україні до 2030 року?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

- Обговоріть відмінності між клінічною психологією та медичною психологією.
- Порівняйте завдання клінічного психолога в освіті та охороні здоров'я.
- Визначте ключові відмінності між підходами В. Вундта і З. Фрейда.
- Обговоріть практичну значущість біоетики в психотерапії.

Практичні завдання:

1. Підготуйте коротку презентацію (5–7 хв) на тему «Основні напрями клінічної психології».
2. Створіть карту знань (mind map) з розділів клінічної психології.

3. Проведіть аналіз статті або доповіді сучасного психолога на тему етики в професії.
4. Порівняйте основні положення деонтологічної моделі з моделлю Парацельса.

Література:

1. Блажко О. В., Візнюк Л. В., Герасименко Т. М. Клінічна психіатрія: підручник. Київ: ВСВ «Медицина», 2021. 448 с.
2. Карабін Л. М., Іванюк О. І. Психічне здоров'я: сучасні виклики і стратегія реагування. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 182 с.
3. Клименко В. В. Основи клінічної психології: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
4. Пшоняк М. П., Лещук Т. І. Клінічна психологія: методичні основи діагностики. Тернопіль: Укрмедкнига, 2018. 256 с.

Тема 2. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології

План:

1. Поняття норми в клінічній психології, види норми.
2. Патологія та розлад в клінічній психології: співвідношення понять.
3. Критерії психічного розладу.
4. Зміст поняття «здоров'я» в клінічній психології. Критерії психічного здоров'я за ВООЗ.
5. Розуміння хвороби у клінічній психології.
6. Поняття «інвалідність» як крайня форма патології.
7. Класифікації розладів психіки та поведінки (МКХ-10, DSN-V).

Питання для самоконтролю:

1. Що таке норма у клінічній психології?
2. Які існують види норми (статистична, соціальна, клінічна)?
3. Як співвідносяться поняття «психологічна норма» і «психічне здоров'я»?
4. У чому полягає різниця між патологією та розладом?
5. Які критерії психічного розладу описані в МКХ-10 та DSM-V?
6. Що таке негативне, позитивне і загальне визначення здоров'я?
7. Які існують рівні психічного здоров'я?
8. Як розуміється інвалідність у клінічній психології?
9. У чому полягає конструкт хвороби?
10. Які патопсихологічні реєстр-синдроми вам відомі?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

- Обговоріть: Чи є абсолютна психічна норма можливою в сучасному суспільстві?
- Проведіть порівняння критеріїв психічного здоров'я за ВООЗ і клініко-психологічною моделлю.
- Дискусія: Чи можна вважати адаптивну девіацію формою здоров'я?
- Обговоріть приклади біомедичної та біопсихосоціальної моделі в реальній клінічній практиці.

Практичні завдання:

1. Складіть таблицю, де порівнюються різні типи норм (статистична, етична, функціональна, клінічна).
2. Побудуйте схему біопсихосоціальної моделі хвороби на прикладі тривожного розладу.
3. Проведіть аналіз описаного клінічного випадку відповідно до критеріїв МКХ-10.
4. Визначте ознаки патології в описаній ситуації на основі симптоматичних проявів.

Література:

1. Блажко О. В., Візнюк Л. В., Герасименко Т. М. Клінічна психіатрія: підручник. Київ: ВСВ «Медицина», 2021. 448 с.
2. Карабін Л. М., Іванюк О. І. Психічне здоров'я: сучасні виклики і стратегія реагування. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 182 с.
3. Клименко В. В. Основи клінічної психології: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
4. Пшоняк М. П., Лещук Т. І. Клінічна психологія: методичні основи діагностики. Тернопіль: Укрмедкнига, 2018. 256 с.

Тема 3. Методологія та основні методи клініко-психологічного дослідження

План:

1. Особливості, систематика і функції клінічної діагностики.
2. Клінічне інтерв'ю.
3. Експериментально – психологічні методи дослідження.
4. Дослідження особистості хворого біографічним методом.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке нозологічна парадигма?
2. У чому полягає описово-феноменологічний підхід?
3. Яка мета клініко-психологічного дослідження?
4. Назвіть основні етапи дослідження.
5. У чому особливості клінічного інтерв'ю?
6. Що включає суб'єктивний анамнез?
7. Як збирається об'єктивний анамнез?
8. Як використовується спостереження в клінічній психології?
9. Для чого застосовують метод генеограми?
10. У чому полягає сутність клініко-психологічного експерименту?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

- Порівняйте феноменологічний і нозологічний підходи.
- Проаналізуйте переваги глибинного інтерв'ю у клінічній практиці.
- Обговоріть цілі та обмеження спостереження як методу діагностики.
- Дискусія: «Який метод збору анамнезу більш надійний?»

Практичні завдання:

1. Проведіть умовне спостереження за поведінкою людини в стресі (за описом).
2. Побудуйте умовну генеограму клієнта з психогенним розладом.
3. Проведіть структурований аналіз анамнезу (за кейсом).
4. Підготуйте приклад експериментального дослідження психофізіологічного показника.

Література:

1. Пшоняк М. П., Лещук Т. І. Клінічна психологія: методичні основи діагностики. Тернопіль: Укрмедкнига, 2018. 256 с.
2. Клименко В. В. Основи клінічної психології. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
3. Лебедева Н. В. Методи психодіагностики у клінічній психології. Харків: Факт, 2019. 204 с.
4. Чабан О. С. Психологічна діагностика у психіатрії. Київ: Здоров'я, 2021. 284 с.

Тема 4. Основи психосоматики

План:

1. Принципи концепції специфічності за Ф.Александром.
2. Специфічні психосоматичні розлади («чікагська сімка»): бронхіальна астма, виразка шлунку та 12-палої кишки, гіпертонічна хвороба, ревматоїдний артрит, виразковий коліт, атопічний нейродерматит, цукровий діабет.
3. Психосоматичні аспекти болю.

Питання для самоконтролю:

1. Що вивчає психосоматика?
2. Який внесок у психосоматику зробив Ф. Александер?
3. Які захворювання входять до «чіказької сімки»?
4. Що таке соматоформні розлади?
5. У чому полягає психовегетативний синдром?
6. Які є психогенні причини бронхіальної астми?
7. Що таке «психосоматичне коло»?
8. У чому сутність психосоматичного болю?
9. Як особистісні риси впливають на розвиток захворювань?
10. Які моделі профілю особистості описані в психосоматиці?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

- Обговоріть взаємозв'язок емоцій і тілесних симптомів.
- Порівняйте органічні та функціональні психосоматичні розлади.
- Обговоріть поняття «замкненого кола» на прикладі захворювання.
- Дискусія: Чи є психосоматика наукою чи підходом?

Практичні завдання:

1. Створіть таблицю: психосоматичні захворювання та їх психічні детермінанти.
2. Проведіть міні-дослідження (опитування 3 осіб) про їхній суб'єктивний досвід хвороби.
3. Проаналізуйте психосоматичні особливості обраного клінічного випадку.
4. Складіть психопрофіль особистості, схильної до психосоматичних розладів.

Список літератури:

1. Чабан О. С. Психосоматика: клініка, діагностика, терапія. Київ: Здоров'я, 2020. 320 с.
2. Кочубей Т. І. Психосоматичні розлади у клініці внутрішніх хвороб. Львів: ЛНМУ, 2019. 214 с.
3. Клименко В. В. Основи клінічної психології. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
4. Сидоренко Н. С. Психосоматичні аспекти в практиці психолога. Одеса: Астропринт, 2021. 276 с.

Тема 5. Психологія хворого та лікувального середовища

План:

1. Медико-психологічні особливості сучасного хворого.
2. Поняття про внутрішню картину хвороби. Складові внутрішньої картини.
3. Типи хвороб за їх значенням для особи та відповідні реакції на звістку про хворобу (за З.Д. Ліповскі).
4. Типи психологічного ставлення до хвороби (за А. Лічко, М. Івановим).
5. Форми поведінки особи залежно від психологічної реакції на звістку про хворобу (агравация, симуляція, дисимуляція).
6. Поняття стигми, психологічні підходи до подолання стигматизації.
7. психологічні особливості лікувального середовища.
8. Поняття про госпіталізм.
9. Професійні психічні деформації медичного працівника.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає поняття «внутрішня картина хвороби»?
2. Які існують типи психологічного реагування на хворобу?
3. Що таке агравация, симуляція, дисимуляція?
4. Які реакції на хворобу описав З.Д. Ліповскі?
5. Які психологічні фактори впливають на адаптацію до хвороби?
6. Що таке стигма та як вона формується?
7. Як уникнути ятрогенії?
8. Які комунікативні компетенції має мати лікар?
9. У чому полягає госпіталізм?
10. Як організовується психологічно сприятливе лікувальне середовище?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

- Обговоріть типові психологічні стратегії адаптації до хвороби.
- Порівняйте ставлення до хвороби у пацієнтів із гострими та хронічними станами.
- Обговоріть поняття стигматизації з прикладами.
- Дискусія: Чи повинен лікар бути психологом?

Практичні завдання:

1. Підготуйте кейс із трьома моделями реагування на хворобу.
2. Створіть діагностичну схему аналізу внутрішньої картини хвороби.
3. Розробіть програму мінімізації ятрогенних ефектів у лікарняному середовищі.
4. Змодельуйте ситуацію, в якій лікар проявляє професійну комунікацію з пацієнтом.

Література:

1. Карабін Л. М., Іванюк О. І. Психічне здоров'я: сучасні виклики і стратегія реагування. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 182 с.
2. Клименко В. В. Основи клінічної психології. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
3. Сухорукова А. О. Психологія пацієнта. Харків: НУМУ, 2021. 188 с.
4. Пшоняк М. П. Медико-психологічні основи клінічного супроводу. Тернопіль: Укрмедкнига, 2019. 276 с.

Тема 6. Спеціальна клінічна психологія

План:

1. Специфіка діяльності клінічного психолога в терапевтичному відділенні. Специфіка діяльності клінічного психолога в гінекологічному відділенні. Специфіка діяльності клінічного психолога в хірургічному відділенні.
2. Специфіка діяльності клінічного психолога в інфекційному відділенні.
3. Специфіка діяльності клінічного психолога в дерматологічному відділенні. Специфіка діяльності клінічного психолога з важкими хворими.
4. Специфіка діяльності клінічного психолога в психіатричній лікарні.

Питання для самоконтролю:

1. Які особливості психіки у кардіологічних пацієнтів?
2. Як змінюється емоційна сфера при патології ШКТ?
3. Які психологічні прояви характерні для ендокринних хвороб?
4. Що характерно для пацієнтів із хворобами органів дихання?
5. У чому полягає робота психолога у терапевтичному відділенні?
6. Яка специфіка психологічного супроводу у гінекології?
7. Як хворі реагують на хірургічне втручання?
8. Які особливості роботи з онкопацієнтами?
9. Як працює психолог в інфекційному відділенні?
10. Які психологічні труднощі виникають у хворих з дефектами зовнішності?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

- Порівняйте психологію хворих із соматичними та психічними розладами.
- Обговоріть роль клінічного психолога в команді з медичним персоналом.
- Визначте особливості психологічної підтримки онкопацієнтів.
- Дискусія: Чи повинен психолог бути присутнім у кожному відділенні лікарні?

Практичні завдання:

1. Підготуйте презентацію на тему: «Психологічні особливості пацієнтів терапевтичного профілю».
2. Опишіть клінічний випадок і запропонуйте план психологічного супроводу.
3. Розробіть анкету скринінгу емоційного стану для пацієнтів гінекології.
4. Порівняйте типи підтримки у хірургічному та інфекційному відділеннях.

Література:

1. Сухорукова А. О. Психологія хворого: навч. посіб. Київ: Медицина, 2020. 204 с.
2. Клименко В. В. Основи клінічної психології. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
3. Пшоняк М. П. Психологія в соматичній медицині. Тернопіль: Укрмедкнига, 2018. 248 с.
4. Чабан О. С. Психологічна допомога онкопацієнтам. Київ: Здоров'я, 2021. 180 с.

Тема 7. Вікова клінічна психологія

План:

1. Соціальні та біологічні складові нормального та аномального розвитку людини.
2. Ознаки розладів спектру аутизму.
3. Ознаки синдрому дефіциту уваги з гіперактивністю.
4. Психічні та психосоматичні розлади у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
5. Розлади поведінки у підлітків.
6. Психопатологія юності.
7. Розлади психіки в період дорослості, осіб похилого та старечого віку.

Питання для самоконтролю:

1. Які фактори впливають на психічний розвиток у дітей?
2. Що таке нормальний і аномальний розвиток?
3. Які ознаки аутизму в ранньому дитинстві?
4. У чому проявляється СДУГ?
5. Які страхи характерні для дошкільного віку?
6. Які розлади поведінки переважають у підлітків?
7. Що таке психопатологія юнацького віку?
8. Як проявляється депресія у підлітків?
9. Які вікові особливості психічних розладів у старших осіб?
10. Які методи психодіагностики застосовуються у віковій психології?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

- Обговоріть відмінності симптоматики СДУГ та аутизму.
- Порівняйте психічні прояви в дітей раннього віку та підлітків.
- Обговоріть проблему підліткової агресії як поведінкового розладу.
- Дискусія: Чи можна профілакувати розлади у підлітковому віці?

Практичні завдання:

1. Побудуйте таблицю: вікові розлади + характерні ознаки.
2. Розробіть схему психодіагностики аутизму.
3. Проаналізуйте уявний кейс з СДУГ.
4. Проведіть експертну оцінку методу проєктивного малюнка в роботі з дітьми.

Література:

1. Кочубей Т. І. Дитяча клінічна психологія. Київ: Медицина, 2021. 220 с.
2. Ісаєв Д. Н. Психічне здоров'я дітей. Львів: Афіша, 2020. 198 с.
3. Клименко В. В. Основи клінічної психології. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
4. Ковальов В. В. Психопатологія дитячого віку. Харків: Основа, 2022. 176 с.

Тема 8. Основи психології здоров'я. Психогігієна та психопрофілактика у клінічній психології

План:

1. Психічне та психологічне здоров'я: співвідношення понять.
2. Риси психологічно здорової особи (за К. Роджерсом).
3. Психогігієна у клінічній психології.
4. Методи психогігієни.
5. Психогігієна хворого та медичного працівника.
6. Поняття психопрофілактики.
7. Етапи психопрофілактики (первинна, вторинна, третинна).

Питання для самоконтролю:

1. Що таке психологічне здоров'я?
2. У чому різниця між психічним і психологічним здоров'ям?
3. Які риси здорової особистості описував К. Роджерс?
4. Що таке внутрішня картина здоров'я?
5. Які методи психогігієни відомі вам?
6. У чому полягає психогігієна медичного персоналу?
7. Які рівні психопрофілактики ви знаєте?
8. Що таке універсальна психопрофілактика?
9. Яка профілактика потрібна для груп ризику?
10. Як впроваджуються програми психопрофілактики в освіті?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

- Порівняйте первинну та вторинну психопрофілактику.
- Обговоріть роль психолога у збереженні психічного здоров'я медиків.
- Обговоріть шляхи запобігання професійному вигоранню.
- Дискусія: Що важливіше – психогігієна чи психотерапія?

Практичні завдання:

1. Розробіть план заходу психопрофілактики для студентів.
2. Складіть схему «Психогігієна в дії: методи і сфери».
3. Проаналізуйте програму психопрофілактики у школі.

4. Напишіть алгоритм дій психолога при роботі з персоналом у стані хронічного стресу.

Література:

1. Карабін Л. М. Психогігієна та психопрофілактика. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 200 с.
2. Пшоняк М. П. Психологія здоров'я. Тернопіль: Укрмедкнига, 2021. 196 с.
3. Клименко В. В. Основи клінічної психології. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
4. Сухорукова А. О. Психогігієна медичного працівника. Київ: Медицина, 2022. 174 с.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Тема 1. Клінічна психологія: загальна характеристика галузі

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Що є предметом клінічної психології?
2. Які основні завдання клінічної психології?
3. Назвіть основні розділи клінічної психології.
4. Які функції виконує клінічний психолог у сфері охорони здоров'я?
5. У чому полягає специфіка клінічної психології в освітньому середовищі?
6. Які функції виконує клінічний психолог у соціальній сфері?
7. У чому полягає значення психогігієни та психопрофілактики?
8. Назвіть основні етичні моделі, що застосовуються у клінічній психології.
9. В чому полягає модель Гіпократу у контексті професійної етики?
10. Назвіть основних зарубіжних засновників клінічної психології.
11. Охарактеризуйте розвиток клінічної психології в Україні.
12. Які сучасні проблеми стоять перед клінічною психологією в Україні?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Підготувати термінологічний словник основних понять клінічної психології;
2. Опрацювати Концепцію розвитку охорони психічного здоров'я в Україні та період до 2030 р. і Заходи до неї.

Підготуйте доповідь / есе за темою:

- Історичний розвиток клінічної психології: ключові постаті та концепції.
- Роль клінічного психолога в системі охорони здоров'я.
- Етичні дилеми в клінічній психології: аналіз моделей.
- Сучасні завдання клінічної психології в Україні.
- Психопрофілактика у сфері освіти: роль і завдання психолога.

Тема 2. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке норма в клінічній психології?
2. Які існують види норми?
3. Чим відрізняються патологія і розлад?
4. Які існують критерії психічного розладу?
5. Як визначається поняття «здоров'я» у клінічній психології?
6. Що таке позитивне та негативне трактування здоров'я?
7. Які критерії психічного здоров'я за ВООЗ?
8. Що таке біомедична модель хвороби?
9. У чому полягає біопсихосоціальна модель хвороби?
10. Як розуміється інвалідність у клінічній психології?
11. Які класифікації психічних розладів застосовуються в психіатрії?
12. Назвіть основні патофизиологічні реєстр-синдроми.

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Підготувати есе на тему: «Сучасні проблеми охорони психічного здоров'я в Україні та за кордоном».

Підготуйте доповідь / есе за темою:

1. Межа між нормою та патологією: науковий та практичний підхід.
2. Біопсихосоціальна модель хвороби: переваги та обмеження.
3. Критерії психічного здоров'я: порівняльний аналіз підходів.
4. Симптоми і синдроми: клініко-психологічна інтерпретація.
5. Класифікації психічних розладів: МКХ-10 vs DSM-5.

Тема 3. Методологія та основні методи клініко-психологічного дослідження

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке нозологічна парадигма діагностики?
2. У чому суть описово-феноменологічного підходу?
3. Назвіть головні цілі клініко-психологічного дослідження.
4. Які етапи включає структура клініко-психологічного дослідження?
5. Які функції має клініко-психологічне інтерв'ю?
6. Що таке суб'єктивний анамнез?
7. У чому полягає об'єктивний анамнез?
8. Які особливості методу спостереження у клінічній психології?
9. Як застосовується метод генеограми?
10. Що таке клініко-психологічний експеримент?
11. У чому специфіка відбору діагностичних інструментів?
12. Назвіть приклади психодіагностичних методик, які використовуються в клінічній практиці

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Дослідити сімейну історію захворювань на основі методу генеограми. Зробити висновок про вашу генетичну схильність до того чи іншого захворювання - здійснити підбір психологічних методик.
2. Провести клініко - психологічне дослідження особи віком старше 40 років з метою виявлення рівня нервово - психічної стійкості, концентрації уваги, короткочасної пам'яті, опосередкованого запам'ятовування, логічного мислення, афективної сфери, самооцінки. Для виконання завдання можна застосувати наступні методики: методика «Прогноз», теппінг - тест, таблиці Шульте, тест десяти слів Лурії, Піктограма Лурії, Виключення зайвого, Складні аналогії, тест кольорових виборів Люшера, методика Дембо -Рубінштейн тощо. Форма звітності – конспект з описом клінічного інтерв'ю, протоколами загальним висновком клініко - психологічного дослідження.

Підготуйте доповідь / есе за темою:

- Клініко-психологічне інтерв'ю: структура, функції, помилки.
- Суб'єктивний і об'єктивний анамнез у клінічній практиці.
- Метод спостереження в клінічній психології: можливості та обмеження.
- Порівняння нозологічної та феноменологічної парадигм у діагностиці.
- Психодіагностичні методи в клінічній практиці: приклади застосування.

Тема 4. Основи психосоматики

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке психосоматика?
2. У чому суть концепції специфічності Ф. Александера?
3. Які фактори визначають розвиток психосоматичних розладів?
4. Які захворювання входять до «чиказької сімки»?
5. Що таке психовегетативний синдром?
6. Які психологічні чинники впливають на розвиток бронхіальної астми?
7. Що таке соматоформні розлади?
8. Як пояснюється механізм «замкненого кола» у психосоматиці?
9. У чому суть психосоматичного циклу?
10. Яка роль болю в психосоматичних розладах?
11. Назвіть дослідників, що внесли вклад у розвиток психосоматичної медицини.
12. Які особистісні характеристики сприяють психосоматичній вразливості?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Опрацювати уніфікований клінічний протокол медико-психологічної допомоги при депресії. Дати письмову відповідь на питання.
2. Провести клініко-психологічне дослідження особи з однією з психосоматичних захворювань (есенціальна гіпертензія, ішемічна

хвороба серця, виразковий коліт, цукровий діабет II типу тощо) на предмет виявлення стану депресії.

Підготуйте доповідь / есе за темою:

- Концепція специфічності в психосоматичній медицині.
- Психосоматичний цикл та «замкнене коло»: механізми впливу.
- Особистість і психосоматичні захворювання: чи існує тип «психосоматика»?
- Аналіз «чиказької сімки»: клініко-психологічна оцінка.
- Роль емоцій у виникненні та перебігу психосоматичних розладів.

Тема 5. Психологія хворого та лікувального середовища

Підготуйте короткі відповіді на такі питання:

1. Які основні психологічні реакції на хворобу?
2. Що таке внутрішня картина хвороби?
3. Які є типи ставлення до хвороби (за А. Лічко, М. Івановим)?
4. Що таке агравація, симуляція та дисимуляція?
5. Які чинники впливають на сприйняття пацієнтом тяжкості захворювання?
6. Що таке стигматизація та як її подолати?
7. Які особливості психології лікувального середовища?
8. Що таке госпіталізм?
9. Які комунікативні компетентності має мати лікар?
10. У чому полягає поняття ятрогенії?
11. Які особливості міжособистісних відносин між пацієнтами?
12. Як медичний працівник може уникнути професійного вигорання?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

Здійснити аналіз психологічних особливостей осіб з психічними розладами на прикладах, взятих з художніх фільмів. Для цього слід обрати три фільми зі списку і написати психологічне есе. В есе потрібно вказати вік героя; психологічний феномен, що представлений у поведінці героя фільму (описати конкретні ситуації, що це підтверджують); причини формування феномену; соціальну ситуацію розвитку; методи психологічного впливу, що можна порекомендувати у цьому випадку.

Список фільмів:

- Все ще Еліс (Still Alice, 2014)
- Хороші діти не плачуть (2012)
- Брати (Brothers, 2009)
- Сібїлла (Sybil, 2007)
- Ігри розуму (A Beautiful Mind, 2001)
- Краще не буває (As Good as It Gets, 1997)
- Достукатись до небес (Knockin' on Heaven's Door, 1997)
- Пролітаючи над гніздом зозулі (One Flew Over the Cuckoo's Nest, 1975)

Підготуйте доповідь / есе за темою:

- Психологічна картина хвороби: міжособистісні та внутрішньоособистісні аспекти.
- Стигматизація хвороби: шляхи її подолання.
- Професійне вигорання медичного працівника: профілактика та інтервенція.
- Госпіталізм: механізми виникнення та шляхи подолання.
- Комунікативна компетентність лікаря: психотерапевтичний аспект.

Тема 6. Спеціальна клінічна психологія

Підготуйте короткі відповіді на такі питання:

1. Які особливості психологічного стану пацієнтів з серцево-судинними захворюваннями?
2. Які психічні зміни можливі при патології шлунково-кишкового тракту?
3. Які емоційні реакції виникають у пацієнтів з ендокринними порушеннями?
4. Які психологічні труднощі спостерігаються при хворобах органів дихання?
5. Які функції клінічного психолога в терапевтичному відділенні?
6. Які завдання клінічного психолога в гінекології?
7. Як змінюється психіка хворого в до- та післяопераційний період?
8. У чому полягає специфіка роботи психолога з онкопацієнтами?
9. Які психологічні проблеми мають хворі з інфекційними захворюваннями?
10. Як допомогти пацієнтам з косметичними дефектами?
11. У чому особливість психотерапії в психіатричній лікарні?
12. Які принципи роботи з пацієнтами, що мають хронічні або невиліковні захворювання?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Законспектувати питання семінару:
Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс]/ Укл. Ю. П. Никоненко. Київ : КНТ, 2016. С.269 - 295, 320-358. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/klinychna_psychologia.pdf

Підготуйте доповідь / есе за темою:

- Психологічна допомога пацієнтам з онкопатологією: особливості підходу.
- Психологія жінки з гінекологічними захворюваннями: роль клінічного психолога.
- Психологічна підтримка в доопераційний та післяопераційний періоди.

- Взаємодія клінічного психолога з пацієнтами інфекційного профілю.
- Психологічний супровід хворих із косметичними дефектами.

Тема 7. Вікова клінічна психологія

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

Підготуйте короткі відповіді на такі питання:

1. Які соціальні та біологічні чинники впливають на психічний розвиток?
2. Які психічні розлади зустрічаються в немовлячому віці?
3. Які ознаки аутизму?
4. У чому проявляється синдром дефіциту уваги з гіперактивністю?
5. Як діти проявляють страх у різному віці?
6. Які психосоматичні розлади зустрічаються у дошкільнят?
7. Які особливості поведінкових порушень у підлітків?
8. Що таке психопатологія юності?
9. Які психічні розлади характерні для зрілого віку?
10. Як змінюється психічний стан у літньому віці?
11. Які методи діагностики застосовуються до дітей?
12. У чому полягає профілактика вікових психічних порушень?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Законспектувати питання теми з книг Федосова Л.О. Клінічна психологія: навчальний посібник. К., 2013. С.201 -224; Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Укл. Ю. П. Никоненко. Київ : КНТ, 2016. С. 310 -318. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/klin_ychna_psychologia.pdf

Підготуйте доповідь / есе за темою:

- Аутизм: психологічні маркери ранньої діагностики.
- Психологія підлітка з поведінковими розладами.
- Психічні розлади в осіб похилого віку: діагностика та підтримка.
- СДУГ: психологічний супровід дитини та родини.
- Вікові аспекти страхів у дітей: психологічна допомога

Тема 8. Основи психології здоров'я. Психогігієна та психопрофілактика

Підготуйте короткі відповіді на такі питання:

1. Що таке психологічне здоров'я?
2. Які риси має психологічно здорова особистість (за К. Роджерсом)?
3. Що таке внутрішня картина здоров'я?
4. У чому полягає врівноваженість особистості?
5. Що таке психогігієна?
6. Які методи психогігієни ви знаєте?
7. Які особливості психогігієни хворого?
8. Які особливості психогігієни медичного персоналу?
9. Що таке психопрофілактика?
10. Які існують рівні психопрофілактики?
11. У чому різниця між універсальною та вибірковою психопрофілактикою?
12. Як проводиться профілактика психічних розладів у сучасних умовах?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Законспектувати критерії діагностики внутрішньої картини здоров'я : Шевцова О. Особливості валеонастанов як детермінант психологічного здоров'я особистості у дорослому віці [Електронний ресурс]. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Психологічні науки. 2 (103). 2012. С. 178-181. Режим доступу:http://elibrary.kubg.edu.ua/964/1/O_Shevtsova_JCHNPU%28PS%29_103_IPPO.pdf;
2. Провести захід просвітницького спрямування з питань збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя

Підготуйте доповідь / есе за темою:

- Психологічне здоров'я особистості: структура і функції.
- Психогігієна медичного працівника: методи профілактики вигорання.
- Психопрофілактика у шкільному середовищі: стратегія дії.
- Особливості психологічної допомоги на рівнях первинної, вторинної і третинної профілактики.
- Внутрішня картина здоров'я: мотиваційний аспект

ПРИКЛАД ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

з навчальної дисципліни «Клінічна психологія»

Тестові завдання для самоконтролю з дисципліни «Клінічна психологія»

1. Який розділ клінічної психології вивчає зв'язок між психікою та соматичними процесами?

- а) нейропсихологія
- б) патопсихологія
- в) психосоматика
- г) психогігієна

2. Хто заснував першу психологічну клініку?

- а) В. Вундт
- б) З. Фройд
- в) Л. Уїтмер
- г) Е. Крепелін

3. Яка модель найбільш повно враховує біологічні, психологічні та соціальні чинники?

- а) біомедична
- б) психодинамічна
- в) біопсихосоціальна
- г) гуманістична

4. Яка класифікація використовується у більшості європейських країн для діагностики психічних розладів?

- а) DSM-V
- б) МКХ-10
- в) ICD-8
- г) DSM-IV

5. Який із симптомів належить до афективного реєстр-синдрому?

- а) марення
- б) депресія
- в) галюцинації
- г) дереалізація

6. Який з методів належить до якісних дослідницьких методів у клінічній психології?

- а) тест ММРІ
- б) інтерв'ю
- в) опитувальник Айзенка
- г) шкала депресії Бека

7. Що характеризує суб'єктивний анамнез?

- а) оцінка лікаря
- б) висновки за спостереженням
- в) розповідь пацієнта про себе
- г) медична документація

8. Яке з тверджень вірне для соматоформного розладу?

- а) розлад мислення
- б) тілесні скарги без органічної основи
- в) психоз
- г) суїцидальні думки

9. Хто з науковців запропонував концепцію «психосоматичної специфічності»?

- а) Г. Сельє
- б) Ф. Александер
- в) К. Юнг
- г) В. Франкл

10. Яке захворювання НЕ входить до «чиказької сімки»?

- а) цукровий діабет
- б) шизофренія
- в) бронхіальна астма
- г) ревматоїдний артрит

11. Який із термінів означає перебільшення симптомів хвороби?

- а) симуляція
- б) агравація
- в) дисимуляція
- г) стигматизація

12. Що є основою госпіталізму?

- а) ефективна терапія
- б) надмірна турбота лікаря
- в) тривале перебування в медичному закладі
- г) психотерапевтичний підхід

13. Який психічний стан є типовим для онкопацієнтів?

- а) ейфорія
- б) дисоціація
- в) тривожно-депресивна реакція
- г) гіперактивність

14. Який з факторів є основним у формуванні психічних розладів у пацієнтів з інфекціями?

- а) гормональний дисбаланс
- б) токсичний вплив
- в) ізоляція
- г) звичка

15. Яке захворювання асоціюється з дефіцитом уваги та гіперактивністю?

- а) аутизм
- б) СДУГ
- в) фобія
- г) тривожний розлад

16. Для якого віку найхарактерніші поведінкові розлади?

- а) ранній вік
- б) підлітковий
- в) старечий
- г) молодший шкільний

17. Яке з наведених порушень притаманне старечому віку?

- а) аутизм
- б) СДУГ
- в) деменція
- г) шизофренія

18. Що таке психогігієна?

- а) лікування хвороб
- б) наука про психічне здоров'я та його збереження
- в) обстеження пацієнта
- г) симптоматична терапія

19. Який рівень психопрофілактики передбачає роботу з уже наявними хворобами?

- а) первинний
- б) вторинний
- в) третинний
- г) універсальний

20. Який метод НЕ належить до психогігієнічних?

- а) релаксація
- б) фізична активність
- в) психоаналіз
- г) медитація

21. У якому середовищі найбільш доцільна вибіркова психопрофілактика?

- а) загальноосвітньому
- б) медичному
- в) високоризиковому
- г) університетському

22. Що є ключовим у внутрішній картині здоров'я?

- а) рівень гормонів
- б) суб'єктивне відчуття благополуччя
- в) діагноз
- г) тиск оточення

23. Яке поняття відображає сумарну реакцію людини на новину про хворобу?

- а) психосоматика
- б) адаптація
- в) внутрішня картина хвороби
- г) психопатологія

24. Яке з цих понять включає одночасну роботу з тілом і психікою?

- а) когнітивна терапія
- б) психоаналіз
- в) психосоматична терапія

г) арт-терапія

25. Який із термінів означає приховування або применшення симптомів?

а) агравація

б) дисимуляція

в) симуляція

г) компенсація

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

з дисципліни «Клінічна психологія»

1. Історія становлення та розвитку клінічної психології.
2. Визначення предмету і завдання клінічної психології.
3. Структура клінічної психології.
4. Загальна характеристика методів у клінічній психології.
5. Класифікація хвороб: соматичні, нервові, психічні.
6. Основні завдання та загальні принципи діяльності клінічного психолога.
7. Поясніть зв'язок між клінічною психологією та психіатрією, судово-медичною експертизою, психотерапією.
8. Сучасні тенденції клінічної психології.
9. Робота клінічного психолога у медичних закладах.
10. Основні методи клінічного дослідження.
11. Поняття норми і патології в клінічній психології.
12. Поняття психічного розладу.
13. Поняття «здоров'я» і «хвороба» як рівень норми і патології.
14. Критерії психічного здоров'я, які засновані на поняттях «адаптації», «соціалізації», «індивідуалізації».
15. Біомедична та біосоціальна моделі здоров'я.
16. Дайте визначення поняттям внутрішня картина хвороби.
17. Типи внутрішньої картини хвороби.
18. Амбівалентне ставлення хворого до хвороби.
19. Дайте визначення поняттям «психотичне-непсихотичне». Поясніть співвідношення цих понять.
20. Типи реагування на хворобу за А. Личко.
21. Поняття психосоматичного розладу.
22. Класифікація психосоматичних розладів.
23. Етіологія і патогенез психосоматичних розладів.
24. Діагностика психосоматичних розладів.
25. Охарактеризуйте психосоматози, які належать до «чикагської сімки» Ф. Александера.
26. Синдром емоційного вигорання у лікаря та психолога.
27. Психологічні аспекти лікувальної діяльності.
28. Етичні принципи взаємодії лікаря та пацієнта.
29. Методи психологічної допомоги у клінічній психології.
30. Психологічні особливості хворих з терапевтичною патологією та способи надання психологічної допомоги.
31. Психологічні особливості хворих з дефектами тіла та органів чуття та способи надання психологічної допомоги.

32. Клінічна психологія в педіатрії.
33. Специфіка діяльності клінічного психолога в терапевтичному відділенні.
34. Специфіка діяльності клінічного психолога в гінекологічному відділенні.
35. Специфіка діяльності клінічного психолога в хірургічному відділенні.
36. Специфіка діяльності клінічного психолога в інфекційному відділенні.
37. Специфіка діяльності клінічного психолога в дерматологічному відділенні.
38. Специфіка діяльності клінічного психолога з важкими хворими.
39. Специфіка діяльності клінічного психолога в психіатричній лікарні.
40. Соціальні та біологічні складові нормального та аномального розвитку людини.
41. Ознаки розладів спектру аутизму.
42. Ознаки синдрому дефіциту уваги з гіперактивністю.
43. Психічні та психосоматичні розлади у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
44. Розлади поведінки у підлітків.
45. Психопатологія юності.
46. Розлади психіки в період дорослості, осіб похилого та старечого віку.
47. Психогігієна у клінічній психології.
48. Методи психогігієни.
49. Психогігієна хворого та медичного працівника.
50. Етапи психопрофілактики (первинна, вторинна, третинна).

ФОРМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та вміння працювати з науковою літературою, знання матеріалу, продемонстрованого у виконаних (як правило) індивідуальних завданнях; обґрунтованість висновків, а також самостійність та повнота вирішення практичних завдань та аналізу матеріалів; активність та систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань, тестів, експрес-опитувань тощо.

Форми проведення поточного контролю: усне опитування здобувачів, вирішення практичних завдань, тестові завдання (для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей студента може бути передбачено виконання інших, індивідуальних для кожного студента завдань).

Проміжний контроль проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоюваності студентами відповідного об'єму опрацьованого та вивченого матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення проміжного контролю: тренувальні вправи, експрес-контроль на лекціях, тестове опитування, усне опитування.

Підсумковий контроль у формі екзамену.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);
- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.
- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів.** Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

**ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА
РІЗНИМИ ШКАЛАМИ**

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81 (6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія. Львів : Априорі, 2016. 382 с.
3. Долинська Л.В. Загальна психологія : Хрестоматія. К. : Каравела, 2017. 640 с.
4. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
5. Ільїна Н. М., Мисник С. О. Загальна психологія: теорія та практикум. Київ: «Університетська книга», 2017. 352 с.
6. Максименко С. Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія. Київ : МАУП, 2020. 256 с.
7. Москалець В.П. Загальна психологія. К. : Ліра, 2020. 564 с.
8. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник. К. : Вища школа, 2001. 487 с.
9. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник. К. : Каравела, 2020. 418 с.
10. Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. Київ: Талком, 2017. 245 с.
11. Савчин М. В. Загальна психологія: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 344 с.

Допоміжна

1. Бабаян Ю.О. Соціальна психологія. Хрестоматія: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2017. 286 с.
2. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. для вузів. Глухівський держ. пед. унів-т. К.: ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
3. Загальна психологія : хрестоматія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / упоряд.: О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук [та ін.]. Київ : Каравела, 2022. 640 с.
4. Занюк С.Н. Психологія мотивації: Навч. посіб. К.: Либідь, 2002. 304 с.
5. Іллін Є. П. Мотивація і мотиви / переклад з рос. мови, передмова та примітки Т. В. Тадеєвої. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2013. 512 с.
6. Ільїна Н. Психологія творчості та обдарованості. Київ : Університетська книга, 2018. 227 с.
7. Кісіль З.Р., Швець Д.В. Мотивація діяльності людини: Навчальний

- посібник у схемах, таблицях, коментарях. Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. 154 с.
8. Копець Л. В. Психологія особистості. К.: Вид. Дім-КиєвоМогилянська академія, 2007.
 9. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності. К.: Ельга; Ніка-Центр, 2008. 400 с.
 10. Корольчук М.С. Основи психології. Опорні конспекти, схеми, методики / М.С.Корольчук, В.М. Крайнюк, В.М. Марченко. К.: Ніка-центр, 2009. 320 с.
 11. Максименко С.Д., Яланська С. П. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 513 с.
 12. Меленчук Н.І., Мухаровська Б.О. Особливості самоставлення осіб із різним рівнем нарцисизму. Габітус. Вип. 49. 2023. С. 140-145.
 13. Основи психології : підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. К. : Либідь, 2002. 632 с.
 14. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. К.:Кондор, 2009. 576 с.
 15. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології / За ред. Т.І. Пашукової. К.: Тов-во „Знання”, КОО, 2000. 204 с.
 16. Столяренко О.Б. Психологія особистості. Теоретичний курс. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
 17. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.- метод. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 206 с.
 18. Чудаєва Н.В., Шулдик А.В. Психологія мислення. Умань : Візаві, 2019. 206 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт. URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>